

CONCEPT-PVDA-VERKIEZINGSPROGRAMMA 2014-2018

Niet amendeerbaar

"ZODAT IEDEREEN KAN MEEDOEN"

Hoofdpunten

1. Meedoen, ondersteuning en zorg
2. Onderwijs, werk en werkgelegenheid
3. Schoon, heel en veilig
4. Wonen in een duurzame omgeving
5. De dienstverlenende gemeente

Inleiding

In de afgelopen decennia is het aantal inwoners van de gemeente Haarlemmermeer gegroeid naar circa 145.000 inwoners. Een van de gevolgen daarvan is geweest dat Hoofddorp zijn dorpse karakter heeft ingeruild voor een meer sub-urbane uitstraling. In iets mindere mate geldt hetzelfde voor Nieuw-Vennep. De andere 24 kernen hebben hun dorpse karakter wel behouden.

Gelukkig is de groei niet ten koste gegaan van de kwaliteit: het is hier nog steeds mooi en ruim wonen met alle voorzieningen binnen redelijke reisafstand. Tegelijkertijd heeft het landschap in het noorden (rondom Schiphol) en in het zuiden (als onderdeel van Het Groene Hart) zijn open karakter behouden. Haarlemmermeer is een gemeente met potentie, waar we trots op mogen zijn.

Dan dringt de vraag zich op: is Haarlemmermeer af? Het antwoord luidt: nee. Als belangrijke schakel, midden in de Randstad, met de nationale luchthaven en vier snelwegen binnen de grenzen, zijn er nog vele uitdagingen en mogelijkheden. Ook staat de gemeente nog op de rol voor een groot contingent nieuwbouwwoningen.

Deze en andere opgaven zijn beschreven in de *Structuurvisie Haarlemmermeer 2030*. Daarin wordt als belangrijke pijler de sociale duurzaamheid genoemd. Mooi en ruim wonen in de polder mag niet het enige doel zijn. Minstens zo belangrijk is het prettig en leefbaar wonen in een snel groeiende gemeente.

Veranderingen

De economische crisis die sinds 2008 in ons land heeft toegeslagen hebben veel inwoners van Haarlemmermeer aan den lijve ondervonden. Kostwinners zijn werkloos geraakt, jongeren zijn aan de kant komen te staan en zelfstandige professionals hebben opdrachten verloren. Alhoewel er in de verte lichtpuntjes zijn, geldt dat de gemeente deze inwoners moet helpen de weg te vinden naar het weer verdienen van een regulier inkomen.

De crisis heeft de dynamiek in de Haarlemmermeerpolder getemperd: plannen voor nieuwe wijken en grote projecten werden in de ijskast gezet en de ontwikkeling van nieuwe bedrijfslocaties verliep in een lager tempo (maar daalde niet tot nul). De nodige bezuinigingen werden eerst en vooral gezocht binnen de gemeentelijke organisatie zelf. Daardoor hebben de inwoners nog maar weinig van de gemeentelijke bezuinigingen

gemerkt, alhoewel de grote gesubsidieerde instellingen wel hun programma's zijn gaan aanpassen. De onroerendzaakbelasting is echter de afgelopen twee raadsperiodes (gemiddeld) met minder dan de inflatie gestegen. Dat gebeurde mede om de middeninkomens te ontzien.

Uitdaging

Deze lijn wil de PvdA graag in de volgende periode voortzetten, maar we beseffen dat de financiën verder onder druk komen te staan vanwege de extra taken in het kader van de decentralisaties door de rijksoverheid (Participatiewet, Awbz, Jeugdwet), in combinatie met de extra rijksbezuinigingen. Wat de PvdA betreft blijven we echter investeren in de sociale samenhang van onze samenleving en kunnen inwoners die het echt nodig hebben, blijven rekenen op ondersteuning door de gemeente. Alle inwoners dienen daartoe naar draagkracht de lasten van de samenleving te dragen. Solidariteit heeft immers een prijs.

Bestuurlijk

Sinds de invoering van de bestuurlijke dualisering in 2002 is er, na een aanvankelijke periode van onrust en onvermogen, vanaf 2006 stabiliteit in het gemeentebestuur. Met de PvdA in het college is daarvoor de basis gelegd. Wij leggen in dit verkiezingsprogramma tevens verantwoording af over de punten die de PvdA-fractie de afgelopen periode(s) heeft bereikt.

Overigens is een sterke aanwezigheid van de PvdA in de gemeenteraad en in het college gewenst als tegenwicht voor de trend dat de vrije markt regeert en dat de overheid derhalve kleiner dient te worden. Juist nu de gemeente dichtbij en zo nodig náást de burger moet staan, is een sterke en effectieve overheid gewenst. Belangrijk is dat ook in de komende periode het gemeentebestuur niet om onze sociaaldemocratische opvattingen heen kan.

Overtuiging

Om onze opvattingen te karakteriseren, benoemen we hier vanuit het motto 'sterk en sociaal' onze sociaaldemocratische uitgangspunten:

- *solidariteit*: kwetsbare inwoners worden geholpen om toch - zo zelfstandig en inclusief mogelijk - mee te doen aan onze lokale samenleving;
- *zelfredzaamheid* en *participatie*: grondgedachte van waaruit de gemeente als faciliterende overheid onze inwoners ondersteunt;
- *respect*: de basisvoorwaarde van een samenleving die tolerant is tegenover andersdenkenden en tegenover inwoners die andere keuzen maken;
- *duurzaam*: zowel in sociaal opzicht als in traditionele zin (energie en milieu).

Deze uitgangspunten zullen ook in de volgende vier jaar richting geven aan het handelen van de fractie in de gemeenteraad.

Wat hebben we bereikt?

De titel van ons vorig verkiezingsprogramma *Iedereen doet mee!* gaf de belangrijkste opgave voor deze periode weer. De bezuinigingen als gevolg van de crisis en de verdere decentralisaties in het sociale domein zouden de mogelijkheden om inwoners te laten meedoen onder druk zetten. Daarom hadden we in het coalitieakkoord bedongen dat het Wmo- en het minimabeleid op het toenmalige hoge niveau gehandhaafd zouden blijven. Inmiddels weten we dat de decentralisaties in het sociale domein door de

regeringswisselingen naar de toekomst zijn geschoven. Wel heeft het Rijk de mogelijkheden voor het minimeleid verkleind. Ondanks de bezuinigingen heeft de gemeente met onze steun de mogelijkheden overeind gehouden dat kinderen uit minimegezinnen kunnen sporten.

De toename van de werkloosheid in Haarlemmermeer als gevolg van de economische crisis hebben we niet kunnen tegenhouden. Vooral jongeren met een laag of onvoldoende opleidingsniveau hebben de gevolgen ondervonden. Ook de groeiende werkloosheid onder werknemers van middelbare leeftijd en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) baart ons zorgen. We hebben steeds aandacht gevraagd voor het bestrijden van de werkloosheid in het algemeen en de jeugdwerkloosheid in het bijzonder, waarvoor ook plannen zijn gemaakt en extra geld is uitgetrokken. Ook zijn we blij dat we op bescheiden schaal in staat zijn geweest om nieuwe bedrijvigheid naar de gemeente te trekken.

Omdat we beseffen dat een prettige leefomgeving belangrijk is voor de leefbaarheid in de wijken en kernen, is sinds jaar en dag 'schoon, heel en veilig' een motto van de PvdA. Hadden we in de vorige raadsperiode al extra geld gereserveerd voor investeringen in 'groen' en 'grijs', in de afgelopen periode hebben we dat herhaald. Ook zijn we in staat geweest om - tegen de stroom in - geld vrij te maken voor de ontwikkeling van Park21, het grootschalige groengebied tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep. Daarmee wordt het tekort aan recreatiemogelijkheden fors verkleind.

Het woondossier is de afgelopen jaren helaas gedomineerd door de crisis op de woningmarkt. De mogelijkheden om die vanuit de gemeentelijke overheid een impuls te geven zijn weliswaar beperkt, maar de weinige die er zijn, hebben we wel benut: de startersleningen zijn uitgebreid en er zijn subsidies verstrekt om op bepaalde plekken in de polder de bouw doorgang te laten vinden. Ook hebben we waar nodig het instrument van erfpacht ingezet. Nieuwe bedrijfslocaties op basis van duurzaamheid zijn nog wel ontwikkeld.

Op het gebied van de mobiliteit hebben we de afgelopen periode grote stappen gezet. Naast veel aandacht voor de noodzakelijke automobiliteit wordt er ook voldoende aandacht geschonken aan het openbaar vervoer, de fiets en de verkeersveiligheid. Daar waar de zwakkere verkeersdeelnemers in de knel dreigden te raken, hebben we als fractie een oplossing afgedwongen.

De PvdA heeft mede aan de wieg gestaan van de aandacht voor duurzaamheid in onze gemeente. Zo wordt het nieuwe logistieke hart (Amsterdam Connecting Trade) veel duurzamer dan eerder was gepland. En met het instellen van het Duurzaam Bedrijf, wat gebeurde op basis van een PvdA-motie, is er tevens een grote slag geslagen in het verduurzamen van onze lokale economie. Er is met dit bedrijf (en 3 miljoen euro gemeentelijk geld) meer dan 30 miljoen euro uit de markt getrokken voor duurzame, commerciële projecten. Daarnaast wordt er een programma gestart om duurzame energie op te wekken. Dat gebeurt onder meer met zonnepanelen op de daken, waaraan onze grootste woningcorporatie Ymere met 3.000 huurwoningen in onze polder meedoet.

Naast alle inhoudelijke zaken was er de wens om de gemeentelijke financiën gezond te houden zonder extra lasten bij de inwoners neer te leggen. Door een verstandig financieel beleid is dit verwezenlijkt: we hebben een sluitende meerjarenbegroting, waarin zelfs een behoedzaamheidsreserve is opgenomen om een goede invoering van de decentralisaties mogelijk te kunnen maken. We zijn er trots op dat onze PvdA-wethouder hieraan invulling heeft gegeven.

Programma op hoofdlijnen

Politieke besluiten gaan vaak over de lange termijn, zeker in het huidige tijdsgewricht. Aan de ene kant herdefiniëren we de sociale samenhang in de samenleving, aan de andere kant gaat de doorontwikkeling van de polder een volgende fase in: Haarlemmermeer 2.0. Daarom moet dit verkiezingsprogramma een doorkijk zijn om de juiste koers naar de toekomst te kunnen uitzetten.

Daarnaast verandert de wereld om ons heen in een hoog tempo. Vaak vragen deze veranderingen om een snel en effectief handelen van het gemeentebestuur.

Zowel de verre horizon als de snelle veranderingen maken het voor een politieke partij lastig om een programma voor vier jaar te schrijven. Belangrijker is het de richting vast te leggen en daarover met elkaar in gesprek te blijven. De (nieuwe) fractie dient daarom voldoende in staat te zijn om op basis van dit programma steeds de juiste, sociaaldemocratische afweging te maken.

In het volgende deel wordt clustergewijs (Sociaal / Fysiek / Bestuurlijk) de inhoud op hoofdlijnen behandeld. Als PvdA redeneren we steeds vanuit de inwoner, voor en namens wie wij de gemeente besturen. We beginnen daarom met het terrein dat voor ons de komende raadsperiode het zwaarste zal wegen: het sociale domein, met in het bijzonder de maatschappelijke ondersteuning.

Amendeerbaar

A. Sociale domein

Participatie

In het sociale domein zullen de komende vier jaar de meeste veranderingen gaan plaatsvinden als gevolg van de drie decentralisaties. Zo zullen delen van de Awbz overgaan naar de Wmo, krijgen gemeenten de verantwoordelijkheid voor alle inwoners aan de onderkant van de arbeidsmarkt en krijgt de gemeente ook verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van jeugd en jongeren (zoals de jeugdzorg).

Wij zijn een groot voorstander van het overhevelen van deze taken, omdat de gemeente dichterbij de burger staat, meer maatwerk kan bieden en kan zorgen voor een wijkgerichte aanpak. Deze decentralisaties gaan echter gepaard met forse bezuinigingen. Om de kwaliteit te handhaven vraagt dit van ons een efficiëntere organisatie en een effectievere ondersteuning. Ook ziet de PvdA kansen in het meer preventief aanpakken van problemen. Met andere woorden: ingrijpen voordat de problemen te groot worden en er specialistische hulp moet worden gezocht.

Voor de PvdA is participatie het centrale thema. Meedoen in de samenleving betekent (meer) eigen regie, (meer) eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid, maar dan wel passend bij ieders mogelijkheden. Of het nu gaat om een inwoner die - met of zonder een beperking - aan het werk dient te komen, om ouders die hun gehandicapte kind verzorgen, om de jongere die op het rechte pad moet blijven, of om een oudere inwoner die begint te dementeren, meedoen is niet alleen een zaak van de zwakkeren. Het kan iedereen treffen. Daarom is solidariteit zo belangrijk, evenals het aanspreken van alle (maatschappelijke) partijen.

Uitgangspunt van de PvdA is dat de gemeente haar zorgplicht op basis van de wettelijke compensatieplicht scherp omschrijft. Daarbij moet duidelijk zijn waar onze inwoners - indien zij daar financieel of met behulp van hun naasten niet zelf in kunnen voorzien - in ieder geval op kunnen rekenen. De tijd van ruime voorzieningen is voorbij, maar er dient een goed en sociaal minimum van voorzieningen en ondersteuning te worden gehanteerd. De inzet is uiteraard om het uit te voeren met de door het Rijk beschikbaar gestelde gelden, maar budgetten mogen niet leidend zijn. Omdat in de praktijk de ondersteuningsvraag over de grenzen van de Wmo en de Zorgverzekeringswet heen gaat, wordt op gemeentelijk niveau gezorgd voor een goede afstemming.

De heersende gedachte dient te zijn dat het effectiever is om vroegtijdig te signaleren. Het is beter met behulp van reeds aanwezige basisvoorzieningen in de wijk lichte ondersteuning te geven, dan te wachten tot de situatie onhoudbaar is geworden en er dure professionele hulp moet worden ingeschakeld. Ook kan preventie, bijvoorbeeld door de drempel naar sport voor senioren te verlagen, in dit verband heel goed werken en veel (maatschappelijke) winst opleveren.

Bij het uitwerken van de nieuwe taken en verantwoordelijkheden in het sociale domein, vindt de PvdA het volgende van belang:

- Op dit moment wordt in onze gemeente geëxperimenteerd met sociale (wijk)teams, die in gesprek gaan met inwoners die ondersteuning nodig hebben. Wat de PvdA betreft zullen deze teams als volgt worden vormgegeven en ingezet:
  - Sociale teams worden gedifferentieerd samengesteld, zodat zij goed zijn toegerust voor specifieke problematieken in een wijk. Jeugdproblematiek wordt meegenomen in deze teams, omdat deze veelal niet losstaat van de situatie thuis. Schuldhulpverlening dient een integraal onderdeel te zijn van de sociale teams.
  - De teams krijgen budgetten op basis van de demografische samenstelling van de wijk (zogenaamde populatiebepaling). Zij hebben een grote mate van handelingsvrijheid zonder grote bureaucratische verantwoordingsplicht.
  - De professionals in de teams krijgen daarmee beleidsruimte om daadwerkelijk aan maatwerk te doen, maar de regie blijft - zoveel als mogelijk - bij de burger. Deze regie van de burger wordt gefaciliteerd, waarbij het sociale team de kwaliteit borgt. Zo staat de PvdA voor het handhaven van het persoonsgebonden budget (pgb), zodat de burger zijn keuzevrijheid behoudt. Voorwaarde is wel dat de verantwoording van de bestede gelden goed gewaarborgd is.

- Er wordt gewerkt met toekomstbestendige en integrale indicaties, zodat indien nodig (bijv. bij voortschrijdende ziekte) de ondersteuning vroegtijdig en zonder veel bureaucratie kan worden aangepast.
- Het benutten van de eigen kracht is belangrijk, maar het moet geen holle kreet worden waarachter de gemeente zich verschuilt en veel ellende wordt verdoezeld. Er is immers een limiet aan datgene dat de inwoner zelf kan (laten) doen. Zo moet goed worden getoetst of er geen onmogelijke taken aan mantelzorgers worden overgelaten en/of zij niet al overbelast zijn. Zo nodig is ondersteuning van de mantelzorger aan de orde. Het Steunpunt Mantelzorg speelt hierbij een belangrijke rol.
- Inwoners met een beperking kunnen niet altijd zelf de weg vinden naar de nodige ondersteuning. Hulp bij het zoeken naar de juiste oplossingen moet beschikbaar zijn (cliëntondersteuning).
- Vrijwilligers blijven nodig en worden goed gefaciliteerd, bijvoorbeeld bij vrijwillige hulpdiensten die de steun van de gemeente krijgen. De professional staat achter de vrijwilliger en niet andersom. In de wijken en kernen worden sociale makelaars ingezet om partijen die iets in de wijk tot stand willen brengen bij elkaar te brengen.
- De sociale accommodaties in wijken en kernen (wijkcentra en dorpsgebouwen) spelen een centrale rol als basisvoorziening om inwoners elkaar te laten ontmoeten, helpen en ondersteunen. De sociale wijkteams zijn te vinden op zo'n centrale plek in het dorp of de wijk (zoals het ouderwetse buurthuis). Dat geldt ook voor andere laagdrempelige, hulpverlenende instanties. In deze accommodaties worden ook mensen met een beperking ingezet.
- Verschillende vormen van dagbesteding kunnen belangrijk zijn om inwoners zelfstandig te kunnen laten wonen. De gemeente helpt daarmee vereenzaming tegen te gaan.
- Het uit laten stromen van mensen vanuit situaties van beschermd wonen naar de wijken (zogenaamde extramuralisering) en de toename van psychiatrische problematiek in de wijk vragen om een duidelijke regie op wijkniveau. Dit moet door de gemeente met haar partners (o.a. zorginstellingen, welzijnswerk, huisartsen, woningcorporatie en politie) gezamenlijk worden vormgegeven.
- Uitgezonderd kinderrijke buurten als Floriande in Hoofddorp en Getsewoud in Nieuw-Vennep, zijn jongerencentra allang niet meer het enige antwoord op het bereiken van de jeugd. Met behulp van deskundigen en de jongeren zelf zal de gemeente andere manieren moeten vinden. Dit is zeker nodig om jongeren, die dreigen te ontsporen, vroegtijdig te kunnen bijsturen.

Bij het vormgeven van het nieuwe jeugdbeleid gaat de PvdA uit van een integrale en preventieve houding. Jongeren worden nadrukkelijk betrokken bij het nader invullen van het jeugdbeleid.

Om de eigen kracht van jongeren en gezinnen te benutten, is de PvdA van plan om de aanpak van één gezin – één plan – één regisseur verder door te voeren, zodat het aantal betrokken organisaties kan worden teruggedrongen. Hulp en ondersteuning dienen vooral gericht te zijn op het voorkomen of het niet uit de hand laten lopen van problemen en situaties. Vrijwillige jeugdzorg kan daarbij een belangrijke functie vervullen. Mochten desondanks het welzijn en/of de veiligheid van kinderen in gevaar komen, dan wordt er uiteraard adequaat ingegrepen.

De eerdergenoemde zorgplicht geldt zeker tegenover inwoners die te maken hebben met huiselijk geweld, loverboys, gedwongen prostitutie en mensenhandel. Alhoewel hier ook een taak ligt voor andere overheden en er in onze regio al veel is gedaan, moet hierop niet worden bekibbeld. Op al deze terreinen is samenwerking in de regio van groot belang.

Een belangrijke voorwaarde om deze grote decentralisaties tot een succes te maken is dat de gemeente de veranderingen goed aan de inwoners uitlegt. Daarbij is de PvdA van plan de maatschappelijke partijen in te zetten. Zo kunnen bijvoorbeeld de vrijwillige ouderenadviseurs van de ouderenbonden ondersteund door de gemeente uitstekend voorlichtend werk verrichten.

De gemeenteraad moet goed in staat worden gesteld deze grote transformaties te volgen op basis van harde criteria. De PvdA is er voorstander van als we sociale stijging - dus breder dan alleen de werkladder - gebruiken, om het behalen van doelstellingen te monitoren.

Onderwijs, Werk en Inkomen

Voor de PvdA is het meedoen van alle inwoners belangrijk. Betaalde arbeid vormt daarvoor een belangrijk fundament, mede omdat betaald werk bijdraagt aan het gevoel van eigenwaarde, onafhankelijkheid en omdat het gunstig is voor een stabiel ritme. De rijksoverheid faciliteert de mogelijkheid dat jongeren via onderwijs met een goede bagage de arbeidsmarkt kunnen betreden. Daaraan schort het vaak: veel jeugdwerkloosheid is terug te voeren naar een gebrek aan startkwalificatie. Dat geldt vooral voor vroegtijdige schoolverlaters.

Het uitgangspunt voor jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie - je werkt of je zit op school - blijft het standpunt van de PvdA, waarbij extra inzet moet worden gepleegd om de jongeren die hieraan niet voldoen, op te sporen. De leerplichtambtenaar speelt hierbij, in samenwerking met maatschappelijke partners, een belangrijke coördinerende rol. Oog voor de sociale context van de jongere en een persoonlijke begeleiding zijn noodzakelijk om blijvende successen te behalen. Zo nodig begint de gemeente een sociaal activeringsprogramma, waarbij we met deze jongeren een sociaal contract sluiten. Ook moeten er, in samenspraak met werkgevers, meer stage- en leerwerkplaatsen komen. Daarbij kunnen gepensioneerde inwoners als *buddy* hun ervaring inzetten om jongeren te begeleiden.

Als er wel een startkwalificatie wordt behaald, constateren we soms problemen bij de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Dat komt voor in zowel kwalitatieve zin (verkeerde keuzes) als kwantitatieve zin (verkeerde aantallen). Samen met de partners (onderwijs, bedrijfsleven) dient de gemeente te blijven werken aan de doelen: minder schoolverlaters zonder diploma en een betere aansluiting met de (toekomstige) behoeften van regionale werkgevers. Wel dient de gemeente de werkgevers aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld als het gaat om het aannemen en bijscholen van oudere werknemers.

Het lokale midden- en kleinbedrijf is na Schiphol de tweede pijler waarop in Haarlemmermeer de lokale economie steunt. De gemeente dient zich hiervan bewust te zijn en deze bedrijven te ondersteunen teneinde de werkgelegenheid op peil te houden. Deze

bedrijven kunnen ook worden aangesproken op de mogelijkheden om inwoners met een beperking aan te nemen of jongeren leerwerkplekken te geven, omdat zulks in een kleiner bedrijf meestal beter gaat. Een dergelijke inzet mag uiteraard geen verdringend effect hebben. De PvdA dringt er op aan dat hiervoor regionale sociale akkoorden worden gesloten.

Het beleid van het Rijk is erop gericht meer leerlingen met een beperking op een gewone school onderwijs te laten volgen. Dit concept steunt de PvdA van harte, omdat het past bij een samenleving waar iedereen naar zijn mogelijkheden deel van uitmaakt. Wel brengt dit zogenoemde passend onderwijs het risico met zich mee dat specifieke expertise wegvloeit. De gemeente gaat met de scholen in gesprek over hoe dit te voorkomen.

Nadat de Participatiewet van kracht is geworden, zal de gemeente werk maken van het naar de arbeidsmarkt begeleiden van jong gehandicapten (Wajongers). Ons eigen leerwerkbedrijf kan daar een goede bijdrage aan leveren, vooral als de gemeente (nog) meer eigen werk gaat 'inbesteden'. Wat de PvdA betreft maken we daarnaast serieus gebruik van het instrument van *social return*, waarbij aanbestedingen gepaard gaan met de verplichting ook mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt werk te verschaffen. Deze verplichting ligt uiteraard ook bij de gemeente als werkgever. Ook zoeken we naar nieuwe mogelijkheden in onze gemeente, zoals bijvoorbeeld een fietsenmakerij bij de NS-stations.

Toch zijn er ook inwoners die aan de onderkant van de samenleving zijn geraakt en die daar niet uit zichzelf weer uit vandaan komen. Op basis van de trede die zij innemen op de participatieladder, dient de gemeente aan sociale activering te doen, die is gericht op het verhogen van de participatie van betrokkene. Een belangrijk instrument daarbij is vrijwilligerswerk, waarbij het mes aan twee kanten snijdt. Deze mogelijkheid moet ruim worden benut.

Daarnaast is er een groep inwoners die nooit zelfstandig arbeid zal kunnen verrichten. Voor hen is beschut werken een uitkomst, waar ze zoveel mogelijk naar eigen vermogen kunnen werken. Ondanks bezuinigingen vanuit het Rijk wil de PvdA deze werkplekken in stand houden, inclusief de noodzakelijke individuele begeleiding. Daarbij beseffen we dat de (maatschappelijke) kosten beduidend hoger kunnen uitvallen als we deze inwoners aan hun lot overlaten.

Door goede samenwerking en afstemming met het UWV en het aanbieden van de juiste prikkels moet de gemeente de inwoners helpen zoveel mogelijk uit de bijstand te blijven of - als dat toch niet is gelukt - zo snel mogelijk weer de arbeidsmarkt op te komen. Dit geldt overigens ook voor de vele zzp'ers die als gevolg van afnemende opdrachten de facto werkloos zijn.

Iedereen is primair zelf verantwoordelijk voor het verwerven van inkomen. Desalniettemin weet de PvdA dat er - ook in een relatief rijke gemeente als Haarlemmermeer - armoede voorkomt. Deze armoede is niet altijd zichtbaar. Er bestaat ook - soms ondanks een baan(tje) - verborgen armoede. De PvdA is van mening dat de gemeente er alles aan moet doen om deze inwoners niet in een sociaal isolement te laten geraken. Dit geldt des te meer als er kinderen bij betrokken zijn en de kans bestaat dat de armoede 'erfelijk' wordt. De

gemeente blijft daarom de randen van de wet opzoeken als het gaat om de ondersteuning van gezinnen met minderjarige kinderen op (of onder) het sociaal minimum. Tegelijkertijd beseft de PvdA dat de doelgroepen van het armoedebeleid zich niet altijd gemakkelijk melden en soms ook moeilijk te vinden zijn. Een goede samenwerking met onder andere de voedselbank, stichting Leergeld, ouderenbonden en kerken kan ons helpen om de inwoners te vinden die ondersteuning nodig hebben, maar die de gemeente niet eerder heeft kunnen bereiken.

Wat de PvdA betreft dient het onderwijs in Haarlemmermeer in fatsoenlijke schoolgebouwen plaats te vinden. De gemeente heeft tot nu toe daar altijd voor gezorgd. Op dit moment hebben we echter met krimp in het basisonderwijs te maken en dat vraagt om een ander beleid. Dat betekent een rem op de scholenbouw en bezuinigingen op het budget. Dat andere beleid vraagt ook om de schoolbesturen ertoe te bewegen meer samen te werken in scholencomplexen. Per 2015 wordt het onderhoud van schoolgebouwen wettelijk overgedragen aan de schoolbesturen, waarbij ook de rol van medezeggenschapsraden groter wordt om dit goed te volgen.

Cultuur, Sport en Recreatie

De afgelopen periodes is veel geïnvesteerd in culturele voorzieningen en in cultuurbereik. Het is nu aan de culturele instellingen om te laten zien wat ze waard zijn. De PvdA verwacht veel van het culturele ondernemerschap. Activiteiten als MeerJazz en MeerLive dienen voor iedereen toegankelijk te blijven.

Een belangrijk onderdeel om een sociaal isolement te voorkomen of te doorbreken ligt in de mogelijkheid tot sporten en het deelnemen aan culturele activiteiten. Via de sportfondspas is sporten voor kinderen reeds mogelijk gemaakt (en dat blijft de gemeente wat ons betreft doen). Om te genieten van cultuur stelt de PvdA voor om vouchers aan deze groep inwoners ter beschikking te stellen.

Sport geeft plezier, het verbindt mensen en het stimuleert de gezondheid. Daarom propageert de PvdA een verstandig sportbeleid voor iedereen, ook voor inwoners met een beperking. Cultuur en Sport kunnen niet geheel zonder subsidie. Wel dient in deze sectoren het profijtbeginsel te gelden: er moet een gezonde balans zijn tussen wat de genierter betaalt en wat de gemeente via subsidies bijdraagt. Uitgangspunt is dat de toegankelijkheid niet wordt geschaad. In ieder geval dient de gemeentelijke bijdrage, zeker ook voor de bewustwording van de gebruiker, inzichtelijk te worden gemaakt.

Naast sporten is bewegen belangrijk om gezond en fit te blijven. Groen in de wijk en de parken is nodig voor de leefbaarheid en de mogelijkheid om buiten te spelen. Zo zijn trap- en speelveldjes in de wijk van wezenlijk belang voor de ontwikkeling van onze kinderen. Wat de PvdA betreft houdt de gemeente deze voorzieningen kwalitatief op peil, d.w.z. dat we de speelplekken aanpassen aan de behoeften in de wijk.

B. Fysieke domein

Ruimtelijke Ordening

Wat betreft ruimtelijke ordening is voor de PvdA de *Structuurvisie Haarlemmermeer 2030* (inclusief de deelstructuurvisie Hoofddorp) leidend in alle facetten, dus ook voor de opgave in het kader van waterberging en de landbouw. In deze structuurvisie wordt een balans nagestreefd tussen de fysieke ontwikkeling en de sociale duurzaamheid, wat de PvdA juist van belang vindt om onze polder aantrekkelijk en leefbaar te houden.

Grootschalig groen met zwemgelegenheid heeft de functie van recreatiegebied. Park21 dient gefaseerd, maar wel voortvarend te worden verwezenlijkt. Kwaliteit is daarbij een sleutelbegrip, waarbij de PvdA streeft naar een mix van natuur en verbrede landbouw en recreatieve voorzieningen. We moeten zoeken naar nieuwe financieringsbronnen om het onderhoud in de toekomst te waarborgen. Het recreatieve groen dient goed bereikbaar te zijn, en dan niet alleen met de auto.

De PvdA beseft dat we niet veel cultureel erfgoed in onze relatief jonge polder hebben. Daarom is het van belang het weinige te koesteren. Monumenten moeten daarom goed worden onderhouden. De PvdA wil daartoe nieuwe financieringsconstructies (onder)zoeken.

Woningbouw en Mobiliteit

Ondanks de crisis op de huizenmarkt is er op termijn weer behoefte aan woningbouw. In Haarlemmermeer staan nog 15.000 extra woningen in de planning, waarvan er 5.000 binnenstedelijk en 10.000 in nu nog onbebouwde gebieden moeten komen. De (binnenstedelijke) ontwikkelingen dienen bij te dragen aan een gedifferentieerde wijk, waar koop en huur, betaalbaar en duur, alsmede wonen en werken worden samengebracht. Als we inzoomen op Hoofddorp-Centrum, dan pleit de PvdA voor een goede verbinding met het NS-station en Beukenhorst-West, dat steeds meer een woonfunctie krijgt. De Fruittuinen en het Wandelbos zullen in die verbinding een prominente positie krijgen.

Bij (mogelijke) ontwikkelingen van de Westflank van Haarlemmermeer is het voor de PvdA van belang woningbouw te clusteren bij reeds bestaande kernen, zodat de vitaliteit en de levensvatbaarheid van de voorzieningen worden versterkt. Storende infrastructuur (wegen) wordt dan buitenom gelegd. In dit verband is het ook van belang dat de wijken een goede structuur voor hoogwaardig openbaar vervoer krijgen. De gemeente dient duurzame wijken te bouwen met een eigen ruimtelijke kwaliteit, maar wel gefaseerd zodat de markt kan worden gevolgd, zowel in kwaliteit als kwantiteit. Wat de PvdA betreft gaan we logisch om met parkeren (zowel op eigen als op openbaar terrein), naar gelang de ruimte en de aanwezigheid van hoogwaardig openbaar vervoer.

Om het gebruik van het openbaar vervoer te vergroten, zullen er maatregelen moeten worden genomen. Zo zal het (hoogwaardig) openbaar vervoer meer moeten aansluiten bij de vervoersstromen, zal het (fiets)parkeren bij belangrijke ov-haltes mogelijk moeten zijn en moet het veiligheidsgevoel bij die haltes worden vergroot. De PvdA is groot voorstander van het doortrekken van de Noord-Zuidlijn via Schiphol naar Hoofddorp en mogelijk naar Nieuw-Vennep. In de kleinere kernen zorgt de gemeente voor voldoende haltes van de Meertaxi.

Bij toekomstige woningbouw is voor de PvdA het verminderen van de scheefheid in de woon-werkbalans (d.w.z. kunnen wonen in de plaats waar je werkt) een belangrijke beleidsdoel. Daartoe zal de huidige verdeling 30 procent sociaal, 10 midden en 60 procent

vrije sector uitgangspunt blijven, maar met voldoende marges om dat per project aan te passen aan de behoeften. De te kiezen verhouding dient eveneens ondergeschikt te zijn aan het doel van doorstroming op de woningmarkt. De PvdA continueert de startersleningen om beginnende kopers op de woningmarkt te helpen.

Omdat er in Haarlemmermeer onvoldoende aanbod is van sociale huurwoningen, worden met Ymere afspraken gemaakt om het huidige aantal ten minste te behouden en het scheefwonen terug te dringen. Per kern bepaalt de gemeente de voorraad sociale huurwoningen die we nastreven. De PvdA wil een financieringsconstructie uitwerken om meer betaalbare woningen te bouwen voor bepaalde doelgroepen zoals jongeren. Deze constructie dient ook behulpzaam te zijn bij het omzetten van kantorenlocaties in woningbouw, zoals in Beukenhorst-West.

Schiphol

De luchthaven Schiphol heeft een (inter)nationaal, een regionaal, maar ook een lokaal belang. Veel van onze inwoners werken bij Schiphol zelf, of bij een aan de luchthaven gerelateerd bedrijf. Al langer beschouwt de PvdA Schiphol als een groot en uniek bedrijf binnen onze gemeentegrenzen, met grote invloed van het Rijk. Volgens ons past de reservering van een parallelle Kaagbaan daar niet bij. De reservering is niet alleen inhoudelijk overbodig, zij kent ook een groot negatief maatschappelijk effect door de 'gijzeling' van Rijsenhout.

Op dit moment wordt er gewerkt aan de opvolger van de zogenoemde Alderstafel, in de vorm van een Omgevingsraad. De PvdA hecht groot belang aan een dergelijk overleg tussen de verschillende partijen om de balans tussen lasten en lusten van de luchthaven te behouden. Vanwege het draagvlak voor de luchthaven is het belangrijk voortgang te boeken bij het zoeken naar mogelijkheden om de overlast van het vliegverkeer zoveel mogelijk terug te dringen zonder die rücksichtslos naar elders te verplaatsen. Wel wijst de PvdA erop dat uiteindelijk de rijksoverheid een beslissing dient te nemen en zich niet altijd kan verschuilen achter het regionale overleg.

Duurzaamheid

Nieuwe woningen dienen duurzaam te worden gebouwd (klimaatneutraal, duurzame materialen, energieneutraal). Indien mogelijk gaat Haarlemmermeer hierin verder dan de wettelijke normen. De echte uitdaging zit echter in het verduurzamen van de bestaande bouw, m.n. de oudere woningen te laten stijgen op de energieladder. Deze doelstelling zal in de prestatieafspraken van het Natuur en Milieu Centrum Haarlemmermeer (NMCH) worden opgenomen. Voor de financiering van deze verduurzaming is het vervolg van het Duurzaam Bedrijf een mogelijkheid. Ook hier zal gemeentelijk geld beschikbaar worden gesteld om daarmee een veelvoud uit de markt aan te trekken. Daarnaast blijft de gemeente meewerken aan het bevorderen van wind- en zonne-energie.

Het zoveel mogelijk stimuleren van hergebruik van grondstoffen is goed voor de duurzaamheid. Scheiding van afvalstromen bij de bron kan verder worden geoptimaliseerd. Om deze ontwikkeling te stimuleren wordt het scheiden van afval beloond met een financiële prikkel in de vorm van een gedifferentieerd afvaltarief.

Als duurzaamheid hoog in het vaandel staat, dienen er geen nieuwe bedrijventerreinen meer te worden gepland. De bestaande zullen eerst moeten worden opgeknapt. Als daarvoor bestemmingen moeten worden gewijzigd, dient de gemeente daar met een welwillend oog naar te kijken. De PvdA beseft dat bestaande winkelcentra onder druk (komen te) staan. Daarom dient de gemeente goed na te denken of nieuwe winkelcentra, bijvoorbeeld bij binnenstedelijke ontwikkeling, nog noodzakelijk zijn.

In het kader van duurzaamheid stelt de gemeente eisen aan inwoners en bedrijven. Daarom is de PvdA van mening dat ook de gemeente zelf haar vastgoed op het gewenste niveau van duurzaamheid brengt. Onderzoek moet uitwijzen hoe deze investering het beste kan worden vormgegeven, door renovatie of herontwikkeling.

Openbare ruimte

Schoon, heel en veilig is al decennia lang een groot aandachtspunt voor de PvdA. Het vergroot de leefbaarheid en het woongenot. Een belangrijk maatschappelijk probleem van deze tijd is dat veel inwoners zich niet verbonden voelen met de openbare ruimte. Als die verbondenheid wel bestond, gooiden we geen kauwgum of rotzooi op de grond, lieten we geen hondenpoep liggen en spoten we geen graffiti, want dat doen we thuis en in onze eigen tuin over het algemeen ook niet.

Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd in de kwaliteit van de openbare ruimte, op basis van beeldkwaliteit. De PvdA wil dat er wordt geëxperimenteerd met bewonersgroepen in dorpen, wijken en buurten. Op basis van door de gemeente vastgestelde richtlijnen en budgetten nemen zij het beheer van de openbare ruimte zelf ter hand. Als ze daarbij geld overhouden, bijvoorbeeld omdat ze zelf aan de slag zijn gegaan, dan kan dat geld worden gebruikt voor andere zaken die de samenhang in de wijk versterken.

Deze vorm van sociaal eigenaarschap, waarbij bewoners bijvoorbeeld via een coöperatie hun kern of wijk beheren, is deels te verbreden naar sociale basisvoorzieningen. De sociale cohesie bepaalt immers mede de mate waarin inwoners de meer behoeftige buurtbewoners willen ondersteunen. Daarmee wordt in de komende periode geëxperimenteerd, waarbij de gemeente oog dient te houden voor de zwakkere wijken, waar een dergelijk cohesie niet vanzelf zal ontstaan.

Veiligheid

Het gevoel eigenaar te zijn van de eigen wijk kan ook helpen om de objectieve veiligheid en de subjectieve beleving daarvan positief te beïnvloeden. Samenleven in een wijk waar je elkaar kent, bevordert de sociale controle in de openbare ruimte en versterkt het gevoel van veiligheid. Uiteraard dient de politie er te zijn als een probleem uit de hand loopt. Ook publiek cameratoezicht, mits proportioneel gebruikt, kan bijdragen aan het vergroten van (het gevoel van) veiligheid.

Om aan alcohol en drugs gerelateerde overlast terug te dringen, dienen gemeente, politie, welzijnsorganisaties, scholen en zorginstellingen de handen ineen te slaan op de gebieden van voorlichting, behandeling en repressie. Als het over jongeren gaat, dient de gemeente de ouders er nadrukkelijk bij te betrekken. De PvdA is van mening dat het gemeentebestuur scherp moet opletten of de straathandel in softdrugs niet de overhand krijgt. In dat geval kan een tweede coffeeshop noodzakelijk worden. Daarbij moet wel goed rekening worden

gehouden met de gevoelens van de buurtbewoners en de effecten op de directe omgeving van de coffeeshop. Indien het voor gemeenten wettelijk mogelijk wordt de illegale handel aan de achterdeur van de coffeeshops uit te schakelen, dient onze gemeente daaraan mee te werken.

Veiligheid van voetgangers en fietsers is ook een speerpunt van de PvdA. Zo dient er in de gemeente veilig gewandeld en gefietst te kunnen worden en moeten zogenoemde schoolzones vooral de ouders van de leerlingen tot verkeersveiliger gedrag aanzetten. Onveiligheid als gevolg van scooters en snorfietsers op het fietspad dient aangepakt te worden door regelmatige controles.

C. Bestuurlijk

Dienstverlening

We bewegen ons in de richting van een participatiesamenleving, waarbij inwoners hun eigen verantwoordelijkheid dragen, met name in het vinden en behouden van werk, de zorg voor zichzelf en die van hun naasten, of in vrijwilligerswerk. En als PvdA willen we ook dat de inwoners verantwoordelijkheid nemen voor de openbare ruimte in de wijk. Dit alles is pas mogelijk als de gemeente een betrouwbare partner is, die je kunt invoeren voor hulp en die administratieve sores uit je handen neemt. Daarbij dienen regels helder en eenduidig te zijn, zodat een en ander niet leidt tot onnodig werk en/of misverstanden.

De beleving van vele inwoners is echter dat de gemeente, ondanks reorganisaties en veel aandacht voor klantgerichtheid, tamelijk stroperig is. Weliswaar komen er bij ingewikkelde kwesties *case managers* in actie, maar zij zijn nog onvoldoende in staat de vragende partij adequaat door de gemeentelijke procedures te loodsen.

Soms gebeurt het dat telefoontjes, brieven en mailtjes laat of zelfs in het geheel niet worden beantwoord. Alhoewel het, gezien de grote hoeveelheid correspondentie, per saldo nog wel meevalt, is het toch noodzakelijk sluitende procedures te ontwerpen. Nu het sociale domein sterk wordt uitgebreid en er naar verwachting veel ondersteuningsvragen zullen binnenkomen, dient de gemeente goed toegankelijk en bereikbaar te zijn.

Mocht er dan toch een verschil van inzicht ontstaan met de burger, laat de gemeente dan niet wachten tot de formele beroep- en bezwaarprocedures, maar eerst inzetten op een goed gesprek. De PvdA is van mening dat ambtenaren daarop moeten worden geselecteerd en indien nodig daarvoor moeten worden opgeleid. Goede communicatie kweekt goodwill en kan bovendien veel tijd en geld besparen, want de winnaar heeft niet altijd gewonnen!

Beleidsparticipatie

Het onderwerp beleidsparticipatie wordt steeds belangrijker als het erom gaat een draagvlak voor veranderingen te vinden. Zo hebben ervaringen uit het verleden ons geleerd dat bij grote projecten en bij nieuw beleid op dorps- en wijkniveau, gemengd samengestelde klankbordgroepen goede resultaten opleveren. Op het niveau van dorpen, wijken en buurten kunnen de bewonersgroepen, eventueel verenigd in een coöperatie, een rol spelen bij het creëren van draagvlak. Voorwaarde is wel dat de gemeente een transparant besluitvormingstraject inricht. Dat wil zeggen: eerst de onderliggende visie en uitgangspunten voorleggen en pas daarna overgaan tot concrete plannen. Om het proces

van participatie goed te begeleiden, is de PvdA van mening dat gebiedsmanagers tevens *participatieregisseurs* dienen te worden.

Het afgelopen decennium is het aantal samenwerkingsverbanden waar de gemeente deel van uitmaakt steeds groter en diverser geworden: de stadsregio, de sociale werkvoorziening, de GGD, de brandweer, de afvalinzamelaar, het beheer van grootschalig groen, de gemeenschappelijke belastingdienst, enzovoorts. Onlangs is de zogenoemde Omgevingsdienst van start gegaan, die zich verder geografisch zal uitstrekken. De efficiency neemt daardoor toe, maar de keerzijde is dat de democratische legitimiteit afneemt. Belangrijk uitgangspunt voor de PvdA blijft dat onze gemeenteraad het beleid bepaalt en dat anderen het - onder verantwoordelijkheid van het college van B&W - uitvoeren.

Respect

Als voorlaatste onderwerp in deze paragraaf noemt de PvdA respect: respect voor elkaar, respect voor hulpverleners, respect voor docenten, respect voor de scheidsrechter en voor de tegenstanders. De overheid dient daarbij het goede voorbeeld te geven. Zo moeten wij, politieke partijen en hun vertegenwoordiging in de gemeenteraad, respect tonen voor andersdenkenden en voor onze inwoners. Dit is in de afgelopen periode niet altijd vanzelfsprekend geweest. De verruwing in de maatschappij terugdringen kan de overheid (in casu de gemeente) echter niet alleen.

Financiën

Ten slotte, maar zeker niet het minst belangrijk, zijn de financiën van de gemeente. We weten dat de komende jaren veel taken van het Rijk naar de gemeenten zullen gaan, maar het bijbehorende budget niet volledig. Dit noopt de gemeente tot nog doelmatiger werken om de meerjarenbegroting deugdelijk, transparant en sluitend te houden. De PvdA wil daarom de hoogte en noodzakelijkheid van alle uitgaven onderzoeken. Ook kan er worden gekeken of er nog uitvoerende taken zijn, die efficiënter - soms samen met andere gemeenten - buiten de deur kunnen worden uitgevoerd. Bij de sociale wijkteams gaat de gemeente experimenteren met een andere wijze van financieren en verantwoorden, uitgaande van een totaalbudget op basis van de populatie in de wijk.

Het uitgangspunt van de PvdA is en blijft dat de lasten van de inwoners en bedrijven niet onnodig moeten stijgen. Daarop zijn twee uitzonderingen. Als het profijtbeginsel betekent dat er een hogere bijdrage van de genietter wordt gevraagd, kan dat betekenen dat een inwoner dat in zijn portemonnee zal voelen. Ten tweede als we, om als gemeente aan de minimale zorgplicht te voldoen, meer geld moeten uitgeven dan we van het Rijk binnenkrijgen, dan zal dat uit de gemeentelijke begroting dienen te komen. Maatschappelijke ondersteuning mag voor de PvdA een prijs hebben, die de gemeente - indien nodig en zo minimaal mogelijk - zal doorberekenen.

(28 oktober 2013)